

НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА МЕДИЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
БІБЛІОТЕКА ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
СЕКЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ МЕДИЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ

МЕДИЧНІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ: ДОСЯГНЕННЯ, МОЖЛИВОСТІ, ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали XXII
міжнародної науково-практичної конференції
16–17 жовтня 2024 р.
м. Тернопіль

НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА МЕДИЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
БІБЛІОТЕКА ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
СЕКЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ МЕДИЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ

МЕДИЧНІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ: ДОСЯГНЕННЯ, МОЖЛИВОСТІ, ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали
XXII міжнародної науково-практичної конференції
16–17 жовтня 2024 р.
м. Тернопіль

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА	5
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: З ДОСВІДУ РОБОТИ БІБЛІОТЕКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО	8
ПРОЦІВ Олена, ГАВРИЩАК Ігор	
МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ КНИГОЗБІРНИ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ СВОЇХ КОРИСТУВАЧІВ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	12
БОРОВИК Ольга	
ВІДДІЛ МЕДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ — ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ	18
БАЧИНСЬКИЙ Валерій	
РОБОТА ВІДДІЛУ МЕДИЧНИХ НАУК ВОУНБ ІМЕНІ В. ОТАМАНОВСЬКОГО: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	21
ВИНОГРАДСЬКА Юлія	
JAN WEDEL - FILANTROP, WŁAŚCICIEL FABRYKI E. WEDEL S. A.	24
KRÓLIKOWSKI Krzysztof	
ДИРЕКТОРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ МЕДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ: ЇХ ВНЕСОК У ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗБУДОВУ ІНСТИТУЦІЇ	26
ОСТАПЕНКО Тетяна	
БІБЛІОТЕКА БДМУ – 80 РОКІВ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ. ІСТОРІЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ	33
КІСЕЛИЦЯ Ганна, ГІМЧИНСЬКА Олена	
ЛІКАРСЬКА КОМІСІЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА (1898–2023) КРІЗЬ ПРИЗМУ БІОГРАФІСТИКИ	36
НАДРАГА Марта	
ПАРТНЕРСТВО І ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ У НАЦІОНАЛЬНІЙ НАУКОВІЙ МЕДИЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ УКРАЇНИ	39
КИРІЙ Світлана	
ВІДКРИТІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У НАВЧАННІ	42
ПАВЛЕНКО Тетяна	
МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНИХ ПОСЛУГ	46
МУСІЄНКО Тетяна	
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ БІБЛІОТЕКАРІВ В УПРАВЛІННІ ДОСЛІДНИЦЬКИМИ ДАНИМИ КОНФІДЕНЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ	51
ПЕТРУНОВСЬКА Світлана	
ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ В РОКИ ВІЙНИ: З ДОСВІДУ РОБОТИ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	55
КІРІШЕВА Олена	
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕК У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ	70
КЛИМЕНКО Оксана, СОКУР Олена	
ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ УНІВЕРСИТЕТУ	74
КРАВЧУК Неліна, МЕЛЬНИК Майя	
ПОЧАТОК СПІВПРАЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ МЕДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ І МЕДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ КОРОЛІВСЬКОГО КОЛЕДЖУ ЛІКАРІВ ЕДИНБУРГУ (ROYAL COLLEGE OF PHYSICIANS OF EDINBURGH): ПЕРШІ КРОКИ У РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА ІЗ БІБЛІОТЕЧНИМИ ФАХІВЦЯМИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ	78
ПАСЬКО Ірина	

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК «СЛОВНИКИ ТА ЕНЦИКЛОПЕДІЇ З МЕДИЦИНИ І СУМІЖНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАЇЙ У ФОНДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ МЕДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ» ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОШУКУ З ПРОБЛЕМ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	81
САМЧУК Лариса	
НАУКОВА РОБОТА ПРОВІДНИХ МЕДИКІВ ПОЛІСЬКОГО КРАЮ У КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ФОНДІВ БІБЛІОТЕКИ	85
ВАСЮХА Людмила	
ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В БІБЛІОТЕЧНІЙ СФЕРІ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ	89
СТЕПЧЕНКО Любов	
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ І СЕРВІСНІ ФОРМИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ НААН	91
ТАТАРЧУК Людмила	
ВОЛОДИМИР БЕЦ — ФУНДАТОР НЕЙРОНАУК В УКРАЇНІ	95
МАЛІШЕВСЬКА Наталія	
СТОРІНКА МЕДИЧНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ (1919–1939 РР.)	100
БУЛАХ Світлана	
БІБЛІОТЕРАПІЯ: ЦІЛЮЩА ДІЯ КНИГИ	104
КУЛІЄВА Тамара	
ФРАНЦІШЕК КОКОТ – ПІОНЕР НЕФРОЛОГІЇ У СХІДНІЙ ЄВРОПІ (ДО 95-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	107
БІЛА Людмила	
КНИГИ ЯК ХРАНИТЕЛІ ПАМ'ЯТІ ПРО ЛІКАРІВ ВІННИЧЧИНИ	110
МАЗУР Ольга	
ЕКСКУРСІЇ ЯК СКЛАДНИК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ МЕДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ	114
КРИЛАНОВА-ШЕХОВЕЦЬ Наталя	
ПАТРІАРХ СТОМАТОЛОГІЇ УКРАЇНИ: КОЛЕКЦІЯ ЮРІЯ ЙОСИПОВИЧА БЕРНАДСЬКОГО У ФОНДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ МЕДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ (ННМБУ)	118
ОСТАПЕНКО Тетяна, ПРАВОВЕРОВА Лілія	
СПОДВИЖНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЛЛІ ОСИПОВИЧА ФРУМІНА (1876–1945): ДО 105-РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ДУ «ІНСТИТУТ ТРАВМАТОЛОГІЇ ТА ОРТОПЕДІЇ НАМН УКРАЇНИ»	124
НЕМИРОВИЧ–БУЛГАКОВА Оксана	
БІБЛІОТЕЧНИЙ ВИМІР: НА ШЛЯХУ ДО ПРОФЕСІЙНИХ УСПІХІВ (ДО 90-РІЧЧЯ КНИГОЗБІРНИ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	129
БОРОВИК Ольга, КАЛАЙДА Світлана	
СПІЛЬНИЙ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРОЄКТ «ЛІКАР МАРМОРШТЕЙН М. І.»	132
РОМАНЮК Оксана, ГАРІНА Наталія	
ВІДДАНІСТЬ ОБРАНИЙ СПРАВИ. ЕКСКУРС В МИНУЛЕ ОБЛАСНИХ МЕДИЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ	135
НАУМЕНКО Світлана	
ЛІКАРІ ПОДІЛЬСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ – ВИДАТНІ ДІЯЧІ МЕДИЦИНИ ПОЛЬЩІ	142
МЕЛЬНИК Майя	
ПРОЄКТ КОРПОРАТИВНОЇ КАТАЛОГІЗАЦІЇ МЕДИЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (З ДОСВІДУ ННМБУ)	146
КОЦЮРА Євгенія, ПАНФІЛОВА Алла	
УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ПРЕДМЕТНІ РУБРИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ США В МЕДИЧНИХ БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ	150
МАКАРЕНКО Антоніна	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕК	154
ШКОДА Юрій	

НАУКОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ ДУ «ІНСТИТУТ НЕЙРОХІРУРГІЇ ІМЕНІ АКАДЕМІКА А. П. РОМОДАНОВА НАМН УКРАЇНИ» – 95 РОКІВ	156
КРИЧУН Світлана	
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ МЕДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	161
ЛУК'ЯНЕЦЬ Наталія	
РОБОТА З БАЗОЮ ДАНИХ «КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ ДАТ» У БІБЛІОТЕЦІ БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	164
СМОЛЕНЦЕВА Алла, КІСЕЛИЦЯ Ганна	
ОСОБЛИВОСТІ РЕЗИЛЕНТНОСТІ БІБЛІОТЕКАРІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	167
ЛУКОМСЬКА Світлана	

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ УНІВЕРСИТЕТУ

Кравчук Неліна Миколаївна

директорка
Наукової бібліотеки Вінницького національного
медичного університету ім. М. І. Пирогова,
м. Вінниця
libvnm@gmail.com

Мельник Майя Ігорівна

заступниця директорки
Наукової бібліотеки Вінницького національного
медичного університету ім. М. І. Пирогова,
м. Вінниця
libvnm@gmail.com

Анотація. У статті висвітлено основні напрями науково-дослідної діяльності Наукової бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова. Зокрема, акцентовано увагу на підготовці краєзнавчих видань, які висвітлюють історію медицини Вінниччини та університету; методичних видань, які сприяють підвищенню компетентностей сучасного бібліотечного фахівця, а також видань, які представляють творчість студентської молоді.

Ключові слова: Наукова бібліотека ВНМУ ім. М. І. Пирогова, науково-дослідна робота, видавнича діяльність, історія медицини Вінниччини, історія університету, дослідження фондів, науково-методична робота, студентська творчість.

LIBRARY PUBLISHING ACTIVITIES AS A DOCUMENTARY MEMORY OF THE UNIVERSIT

Kravchuk Nelina

Director of the Scientific Library Vinnytsia National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia
libvnm@gmail.com

Melnyk Maiia

Deputy Director of the Scientific Library Vinnytsia National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia
libvnm@gmail.com

Abstract. The article highlights the main areas of scientific research activity of the Scientific Library of VNMU named after M. I. Pirogov. In particular, attention is focused on the preparation of local history publications that highlight the history of medicine in Vinnytsia region and the university; methodical editions that contribute to increasing the competences of modern librarians, as well as the editions that represent the creativity of the student youth.

Keyword: Scientific library of VNMU named after M. I. Pirogov, scientific research work, publishing activity, history of medicine of Vinnytsia region, history of the university, fund research, scientific and methodical work, creativity of students.

Науково-видавнича робота бібліотек ЗВО спрямована на реалізацію науково-дослідної, науково-інформаційної та інформаційно-аналітичної діяльності. Вагомим внеском у науковий та інформаційний простір ВНМУ вирізняються дослідження Наукової бібліотеки, які є невідомою складовою збереження історичної спадщини медичної галузі, університету та власне бібліотеки. З-під пера бібліотечних фахівців вийшла уже низка цікавих матеріалів, об'єднаних у послідовний комплекс видавничої продукції, яка стала науковим надбанням бібліотеки. Всі напрацювання відображено у публікаціях, електронних презентаціях, відеоматеріалах, бібліографічних покажчиках, календарях знаменних дат, монографіях тощо. Видання охоплюють широкий спектр тем, включаючи історію університету та бібліотеки, методики дослідження фондів та каталогізації інформації, а також сучасні технології, які змінюють обличчя бібліотечних послуг.

Вершиною своїх здобутків працівники бібліотеки вважають вперше підготовлене за весь час існування бібліотеки видання «Місце, де вирує життя: 100-літній літопис у подіях і спогадах» (Вінниця, 2023). В пам'ять про своїх колег, які стояли біля витоків та тих, хто працює сьогодні, бібліотекарі зуміли в друкованому слові відтворити багатогранні історичні віхи становлення та розвитку бібліотеки. Цей нарис – результат кропітких пошуків, спогадів та ретельних узагальнень різнобічних напрямів роботи бібліотеки. Книга складається з трьох розділів, кожен з яких містить особливі і неповторні спогади «життєвого шляху» бібліотеки від довоєнного періоду до сьогодення. Перший розділ «Історія бібліотеки ВНМУ» наповнений розповідями про формування освітньої, наукової і дозвілевої діяльності бібліотеки, тематичну спрямованість методичної роботи, організацію зв'язків з громадськістю, розвиток матеріально-технічної бази тощо. Велика добірка світлин наочні підсилюють інтерес до описаних подій. У розділ «Бібліотека ВНМУ в особах» кожен бібліотекар вписав власні рядки – це особисті спогади про колег, з якими працювали, спілкувались, дискутували, дружили, відпочивали... Пошуку та встановленню достовірних даних і фактів про бібліотекарів також сприяла кропітка робота з матеріалами архіву університету. Третій розділ монографії «Публікації працівників бібліотеки ВНМУ» свідчить про її значний і багатий науковий доробок – його наповнюють 1055 бібліографічних записів. Серед них 294 записи становлять монографії, методичні рекомендації, бібліографічні покажчики, рекомендаційні списки літератури, починаючи з середини 60-х років. В основу цих видань були покладені 602 публікації наукових доповідей і статей, підготовлених протягом 61 року. Відображено також 51 мультимедійний ресурс, які почала створювати бібліотека з 2012 року. Цікавими є 108 публікацій про бібліотеку і бібліотекарів, хронологічні рамки яких охоплюють статті з 1941 року.

Наразі за всю історію існування бібліотеки монументальними виданнями серед усіх публікацій є монографії. Першим став збірник біографічних, бібліографічних та наукових матеріалів «Лорін-Епштейн Мойсей Юлійович» (Вінниця, 2017). Бібліотека підтримала ініціативу колишнього випускника ВНМУ, професора Белканія Г. С. вшанувати заслужену пам'ять доцента кафедри анатомії. У пошуку джерельних матеріалів вагому допомогли надали працівники бібліотеки ННМБ України. Цінність видання полягає в тому, що містить маловідомі факти біографії, архівних документів та підбірку скан-копій оригінальних наукових праць вченого 20–30-х років ХХ ст. Особливу увагу привертають автентичні автобіографічні матеріали, в т. ч. написані вченим власноруч, які не лише розкривають особистий досвід і погляди вченого, але й дозволяють глибше зрозуміти його науковий внесок і значення його робіт у сучасному контексті.

Видання про видатного лікаря і вченого суттєво доповнило наукову спадщину університету.

Глибокі краєзнавчі дослідження історії університету лягли в основу наступної монографії «Вінниця – місто послідовників М. І. Пирогова» (Вінниця, 2020), видання якої стало непересічною подією не лише для університету, але й громадськості Вінниці. Видання представляє 43 неординарні постаті діячів медичної науки, доля яких поєднала з Вінницьким краєм. Цікаві біографічні розповіді супроводжують світлини з архівних документів, особистих архівів родичів, створені працівниками бібліотеки, деякі з них опубліковано вперше, що додає виданню унікальності та історичної цінності. Ці зображення та документи надають читачам можливість заглибитися в особисте життя та професійну діяльність видатного лікаря і вченого, відчувати атмосферу його часу та побачити його здобутки крізь призму оригінальних матеріалів. Таке поєднання текстових та візуальних елементів робить видання не лише інформативним, але й надзвичайно цікавим та захоплюючим.

В рамках краєзнавчого проекту «Пам'ять університету» проводяться глибокі дослідження на теми «Викладачі та студенти у жорнах репресій», «Співробітники та студенти на фронтах Другої світової війни та російсько-української війни», «У бронзі та граніті», «Медики-краєни, що здобули славу за межами України». Результатом вивчення історії університету періоду Другої світової війни стало видання книги пам'яті Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова «Війна пройшлась по їхніх долях», зокрема першої частини «З інституту – на фронт: проф-викл. склад, випускники, студенти та співробітники – учасники Другої світової війни» (Вінниця, 2021). Видання висвітлює долі та ратний подвиг 453 постатей, які працювали та навчалися у Вінницькому медичному інституті у довоєнний час і в період окупації. Наразі Наукова бібліотека здійснює ретельний пошук та популяризує матеріали про випускників, науковців, студентів університету – учасників Євромайдану, антитерористичної операції, операції об'єднаних сил та повномасштабної російсько-української війни. Зібраний матеріал наповнить другу частину Книги пам'яті – «Співробітники та студенти ВНМУ ім. М. І. Пирогова на фронті російсько-української війни».

Науково-видавнича робота бібліотеки значно розширила межі завдяки співпраці з Національною науковою медичною бібліотекою України. Продуктом їх плідної діяльності стали фундаментальні видання, спрямовані на збереження спадщини історичних постатей: видатного хірурга М. І. Пирогова, знаного професора В. К. Високовича та великого українця, лікаря й поета С. В. Руданського.

З 2012 р. бібліотека розпочала видання щорічного календаря знаменних і пам'ятних дат «Вінниччина медична», яке містить коротку довідку про лікарів і науковців, ювілярів: уродженців краю та тих, хто працював на Вінниччині. В результаті систематичної пошукової роботи було охоплено значну кількість імен медиків і науковців, які прославили університет. Тому бібліотека започаткувала ще одну тему науково-дослідної роботи – «Літопис випускників ВНМУ ім. М. І. Пирогова». У 2018 р. було прийнято рішення виокремити матеріали про науковців і випускників ВНМУ та визначні події в житті університету в окреме видання «ВНМУ ім. М. І. Пирогова: ювілеї, події, дати». Світлини, що публікуються на його сторінках, передають красу університету, а поезія розкриває талант студентів, науковців, працівників бібліотеки. Науково-дослідна робота в цьому напрямі настільки масштабна, що виникла потреба створити БД «Викладачі та випускники Вінницького медичного», яка активно наповнюється і є вагомим джерелом популяризації здобутків вихідців з університету.

Упорядкована інформація зазвичай слугує основою для глибокого висвітлення діяльності певних персоналій. Результатом дослідницької роботи є статті, доповіді, презентації, які є вагомим підґрунтям підготовки бібліографічної продукції.

Проектна діяльність «Пам'ять університету» включає підготовку біобібліографічних покажчиків серії «Вчені нашого університету», започатковану у 2000 р. Якщо у перших виданнях подавалися здебільшого коротка біографічна довідка та перелік наукових праць, то з 2013 р. інформаційне наповнення покажчиків суттєво розширювалося. На сторінках видань науковці прагнули представити власні наукові й технічні винаходи, здобутки родинних династій, розповісти про своїх вчителів та ін. Зокрема, професор М. В. Йолтухівський виявив бажання свій ювілейний покажчик назвати «Батькам і Вчителям завдячую». Портрети ювілярів доповнюють спогади наставників, колег, однодумців, учнів і навіть батьків та однокласників. Нариси художньо доповнюють світлини з власних родинних альбомів ювілярів, які розкривають науковців з позиції лікаря, колеги, наставника, друга та сім'янина.

Розширення меж краєзнавчих досліджень історії університету розкрило низку імен видатних науковців, які залишили вагомий слід в історії розвитку медицини Вінниччини та України. Вшановуючи їх пам'ять, бібліотека у 2020 р. започаткувала нову серію «Історія ВНМУ ім. М. І. Пирогова». І хоча роки невпинно спливають, бібліотека використовує метод усноісторичних досліджень, щоб відтворити портрети науковців не лише завдяки ретельній роботі з архівними матеріалами, але й зі слів колег, учнів, родичів. Історичні постаті своєю діяльністю нерідко поєднують між собою різні регіони не лише України, а й світу. Багато важливої краєзнавчої інформації отримали від колишніх випускників та науковців, які мешкають в Німеччині, США, Ізраїлі, Польщі, Казахстані та ін. Така співпраця відкриває доступ до унікальних архівних матеріалів, документів та артефактів, що зберігаються в різних куточках світу, і сприяє обміну знаннями та досвідом між дослідниками. Глибоким дослідженням сприяє корпоративна співпраця з різними закладами та організаціями, що дозволяє об'єднувати зусилля та ресурси для більш повного і точного вивчення їхнього внеску. Це забезпечує комплексний підхід до вивчення історичних постатей та їхнього впливу на розвиток різних регіонів і сфер діяльності, що, у свою чергу, збагачує світову історико-культурну спадщину. Зокрема, тісно об'єднав роботу бібліотек Вінницького та Одеського медичних університетів їх колишній ректор І. Я. Дейнека, результатом якої став біобібліографічний покажчик «Дейнека І. Я. – ректор післявоєнного часу» до 120-річного ювілею науковця. Загалом в когорту знаних науковців уже вписано 28 імен вчених, чия наукова спадщина гідна пам'яті.

Науково-видавничу роботу бібліотеки позитивно оцінила наукова спільнота університету та довіряє їй підготовку бібліографічних видань про становлення та розвиток ювілейних теоретичних і клінічних кафедр. Ці видання за своїм стилем близькі до історичних нарисів, надають детальний та ґрунтовний огляд історії кафедр, відзначаючи їхні ключові досягнення та внесок у науковий прогрес. Здебільшого видання готуються у тісній співпраці бібліотекарів із завідувачами кафедр, проте завжди задіяні обласний, міський, університетський архіви, музеї, бібліотеки міста тощо. Такі історико-бібліографічні дослідження минулого та сьогодення є підсумком науково-педагогічної діяльності структур університету та частиною його столітньої історії. І хоча у кожному виданні систематизовано матеріали про співробітників кафедр, їх наукові та дослідницькі напрями роботи, проте бібліотека намагається кожне видання зробити

особливим та неповторним. Кожен випуск відзначається уважним відбором фактів та ілюстративного матеріалу, що дозволяє глибше пізнати і розкрити історію розвитку кафедр, їхні досягнення і внесок у науку та освіту.

З 2018 р. вибудовується різнопланова тематика науково-дослідної роботи з рідкісними і цінними виданнями, яка охоплює атрибуцію документів краєзнавчого спрямування, вивчення провенієнції і всебічний аналіз колекцій персоналій та установ. Бібліотека зосереджується на ідентифікації та дослідженні рідкісних видань, розширенні їхнього наукового і культурного контексту через детальний аналіз історії їхнього походження та подальшу публікацію цієї інформації для наукової та загальної громадськості. Об'єктом досліджень є також книги, які зазнали цензури періоду 1930–1950-х років. Ці книги представляють особливий історичний і культурний інтерес, оскільки вони відображають вплив тоталітарних режимів на літературний процес та свободу слова. Дослідження зосереджуються на аналізі заборонених творів та їх авторів. Це дозволяє краще зрозуміти трагічний період історії, розкрити роль цензури у формуванні культурних норм та ідеологічних поглядів у минулому та їх вплив на сучасність. Загалом працівники сектору рідкісних книг та рукописів провели понад 20 досліджень, відображених в низці публікацій, доповідей, електронних виставок та відеопрезентацій. Наразі розпочато підготовку комплексного наукового видання «Провенієнція у рідкісних і цінних виданнях Наукової бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова».

Тематика досліджень фонду художньої літератури співзвучна з освітнім процесом університету. Наповнення БД «Медицина в художній літературі» є вагомим джерелом пошуку інформації для викладачів та студентів університету. Систематичні рекомендаційні списки серії «Світ медицини в художньому слові» знайшли своє продовження у бібліографічному покажчику «Літературно-медична парадигма: вивчаємо медицину разом з письменниками». Ці наочні приклади дають можливість поглянути на професію лікаря через призму життєвих історій. Наразі така форма популяризації призупинена через відсутність художніх видань медичної тематики українською мовою. Сподіваємося, що у творчості українських сучасних письменників та письменників-лікарів з'являться нові сюжети про професію лікаря. Це створить можливість не лише розширити культурне уявлення про медичну професію, але й надати читачам цікаві та інформативні нариси про внутрішній світ лікарів, їх етичні виклики, ставлення до пацієнтів та власний професійний зріст. Така літературна тематика має потенціал поглибити розуміння суспільства про значущість та складність медичної практики в сучасному світі.

Видавнича діяльність бібліотеки спрямована на формування і підтримку творчих здібностей читачів та популяризацію власних творів талановитої молоді університету. Завдяки багаторічному гармонійному діалогу зі студентством ще у 1999 році виникла потреба видати збірку поезії членів творчого об'єднання «Літературна вежа». Поступово до видання проявилось інтерес і старше покоління. Тож результатом кропіткої і цікавої роботи стала збірка поетичних творів викладачів та студентів ВНМУ «На крилах натхнення», яка швидко завоювала популярність серед університетської спільноти. Наразі у творчому доробку «вежівців» уже 5 збірок, кожна з яких є своєрідним майданчиком для вираження особистих досвідів, емоцій та мрій молодих талантів. Вони вражають своєю відвертістю та проникливо відзеркалюють індивідуальність ідейного задуму кожного юного автора.

Значних позитивних змін зазнала тематична спрямованість науково-методичної роботи. Видання серії «На допомогу бібліотечному фахівцю» здебільшого представлені

темами про актуальні питання інформаційно-бібліотечної діяльності, впровадження передових бібліотечних технологій, менеджменту, питань медіаграмотності та ін. З метою перспективного планування та покращення методів і форм роботи, бібліотека проводить ряд соціологічних досліджень серед вітчизняних та іноземних студентів, науковців та фахівців бібліотек Вінницького обласного методичного об'єднання. Наразі актуальними були видання «Бібліотека і читач в ракурсі соціологічних досліджень», «Бібліотечний менеджмент в контексті нового часу», «Медіаграмотність та інформаційна безпека», «Колектив бібліотеки у кризовій ситуації».

З метою охоплення основних напрямів роботи, здобутків та напрацювань університетських бібліотек у 2015 р. було розпочато випуск дайджеста «Сучасні орієнтири університетських бібліотек: досвід роботи методичного об'єднання бібліотек ЗВО м. Вінниці». Після навчання у «Школі бібліотечного журналіста», яку провели Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка та Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету, у працівників виникло нове бачення дизайну обкладинки та інформаційного наповнення видання. Суттєво оновлене видання отримало назву «Бібліопростір».

Нетрадиційним і неординарним виданням бібліотеки є альбом філателістичної колекції «Марки України», яка налічує 415 марок, з них – 85 іноземних держав. Цей альбом представляє собою цінний збірник поштових марок, що ілю-

струють різноманітні аспекти історії, культури та природних багатств України. Він не лише відображає різноманіття тематичних колекцій і марок, але й відкриває перед читачами можливість поглибитися в цікаві деталі історії країни через призму поштової філателії. Назви розділів альбому відповідають назвам тематичних випусків марок Укрпошти, зокрема, «Краса і велич України», «Українознавство», «Видатні особистості», «Мистецтво. Архітектура», «Техніка. Транспорт», «Природа», «Спорт», «Марки іноземних держав» та ін. Сьогодні, в трагічний історичний період в житті України, альбом поповнився марками воєнної тематики: «Русській воєнний корабель... ВСЬО!», «Українська мрія», «Доброго вечора, ми з України!», «Пес Патрон», «Вільні, Незламні, Непереможні», «Кримський міст на біс!», «Херсон – це Україна». Справа, розпочата колишньою директоркою бібліотеки Л. І. Шпукал, має своє продовження.

Окреслені напрями науково-дослідної роботи бібліотеки мають поступальний рух, який потребує цілеспрямованої роботи з пошуку, дослідження, вивчення, узагальнення, збереження та популяризації цінного надбання навчального закладу та медицини Вінниччини. Обов'язковою складовою успіху та нових досягнень цієї роботи є професійність, компетентність, творчість і технічна підготовка укладачів видань. А результати і цінність видавничої діяльності визначають читачі бібліотеки – їх інтерес до історичної епохи рідного краю та почуття патріотизму, яке починається з малої батьківщини.

026:61]:005.591.1/.3(477):005.745(06)

T-65

Наукове видання

**«МЕДИЧНІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ:
ДОСЯГНЕННЯ, МОЖЛИВОСТІ, ПЕРСПЕКТИВИ»**

Матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції

16–17 жовтня 2024 р.

м. Тернопіль

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Остапенко Т. А.
(відповідальний редактор)

Бортнік Н. М.

Кірішева О. М.

Науменко С. М.

Самчук Л. І.

УКЛАДАЧІ

Кірішева О. М.

Науменко С. М.

КОМП'ЮТЕРНИЙ НАБІР

Кірішева О. М.

Науменко С. М.

Збірник матеріалів містить доповіді учасників XXII міжнародної науково-практичної конференції «Медичні бібліотеки України: досягнення, можливості, перспективи» 16–17 жовтня 2024 р., м. Тернопіль. Видання адресовано працівникам бібліотек різних типів і форм власності, керівникам галузі культури, викладачам, аспірантам, студентам. Статті подано в авторській редакції.

T-65 Медичні бібліотеки України: досягнення, можливості, перспективи : матеріали XXII міжнар. наук.-практ. конф., 16–17 жовт. 2024 р., м. Тернопіль / Нац. наук. мед. б-ка України, Б-ка Тернопіл. нац. мед. ун-ту ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України, Секція працівників мед. б-к УБА. – Київ, 2024. – 172 с.

© Національна наукова медична бібліотека України, 2024

Підписано до друку 30.09.2024. Формат – 60 x 84/16. Друк офсетний. Гарнітура – «Alegreya». Тираж – 40 прим. Видавець: ФОП Коляда О. П.: вул. Т. Шевченка, 68, м. Боярка, Київська обл, 08150. Виписка з єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців №157482 Серія ААВ; дата та номер запису: 05.07.2002 №2339017000001047. Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія Воо №862091 від 05.07.2002 р. Свідоцтво державного реєстру видавців: №1628 від 23.12.2003, Серія ДК · e-mail: kolyada.oleg@gmail.com · Друк: ПП «КОЛЬОРИ»: вул. Павлівська, 22, м. Київ. Зам. №09–2024.